

ЛЮДИНОЗНАВЧІ СТУДІЇ
Серія «Педагогіка», 7/39 (2018), 13–26

HUMAN STUDIES
Series of «Pedagogy», 7/39 (2018), 13–26

УДК 373.2.091.12-051-047.22

АЛЕКСЕЄНКО-ЛЕМОВСЬКА Людмила – канд. пед. наук, доцент, професор кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти та дитячої творчості факультету педагогіки і психології, Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, вул. Пирогова, 9, Київ, 01601, Україна (al-lem17@ukr.net)

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-5391-0719>

ResearcherID: <http://www.researcherid.com/rid/L-3162-2018>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2313-2094.7/39.140926>

Бібліографічний опис статті: Алексєєнко-Лемовська, Л. (2018). Методична компетентність вихователів закладів дошкільної освіти як складова професійної компетентності. *Людинознавчі студії: зб. наук. праць ДДПУ імені Івана Франка. Серія «Педагогіка»*, 7/39, 13–26. doi: 10.24919/2313-2094.7/39.140926.

Історія статті

Одержано: 3 травня 2018

Подано до редакції: 10 липня 2018

Прорецензовано: 7 червня 2018

Доступ он-лайн: 12 вересня 2018

**МЕТОДИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ
ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ
ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ**

Анотація. У статті проаналізовано підходи до визначення феномена професійної компетентності: функціонально-діяльнісний, аксіологічний, універсальний, особистісно-діяльнісний; розкрито структуру ключових компетенцій в освіті; визначено основні складові професійної компетентності педагогів та форми методичної роботи, спрямовані на розвиток компетентності вихователів закладів дошкільної освіти. У статті розкрито, що компетентнісна модель освіти впливає з модернізації вітчизняної освіти, метою якої є підготовка особистості до життя, самовизначення, а також загальна підготовка до виконання всього спектру життєвих функцій. Необхідність розвитку методичної компетентності вихователів дошкільних закладів у системі неперервної освіти зумовлена новими тенденціями в інформаційному суспільстві, пов'язаними з накопиченням наукових знань і необхідністю пошуку ефективних механізмів їх передачі та використання.

Розкрито поняття «компетентнісна модель освіти» – це акцентування уваги освіти на результаті освіти. Як результат розглядається не сума засвоєної інформації, а здатність людини діяти в проблемних ситуаціях. Під професійною компетентністю розуміється комплексний ресурс особистості, який залежить від необхідного для цього набору професійних компетенцій. Включає у себе предметну (спеціальну), психолого-педагогічну, диференційовано-педагогічну, методичну, рефлексивну складові.

Методична компетентність розглядається як компонент професійної компетентності майбутніх вихователів, тобто поняття «професійна компетентність» і «методична компетентність» співвідносяться як загальне і часткове відповідно; забезпечує результативність процесу навчання, оскільки дає змогу з наукової точки зору реалізовувати принципи, зміст, форми професійної підготовки; передбачає здатність до методичної рефлексії, вміння критично оцінювати і переосмислювати якість власної навчальної діяльності, аналізувати використовувані прийоми і вправи з точки зору їх доцільності й ефективності.

Ключові слова: професійна компетентність, кваліфікаційні характеристики, педагогічна діяльність, форми методичної роботи.

Постановка проблеми. Зміни, що останніми роками відбуваються в сучасній системі освіти, зумовлені необхідністю підвищення кваліфікації та професіоналізму педагога, його професійної компетентності. Компетентнісна модель освіти впливає з модернізації вітчизняної освіти, метою якої є підготовка особистості до життя, самовизначення, а також загальна підготовка до виконання всього спектру життєвих функцій. У результаті цього відбувається переорієнтація оцінки результатів освіти з понять «освіченість», «вихованість», «підготовленість» на поняття «компетентність», «компетенція». Один із найважливіших компонентів професійно-педагогічної компетентності – методична компетентність, яка охоплює галузь способів формування знань, умінь та встановлює залежність розвитку цієї компетентності від якості професійної діяльності. Необхідність розвитку методичної компетентності вихователів дошкільних закладів у системі неперервної освіти зумовлена новими тенденціями в інформаційному суспільстві, пов'язаними із накопиченням наукових знань і необхідністю пошуку ефективних механізмів їх передачі та використання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Компетентнісна модель освіти у визначенні цілей і змісту освіти не є абсолютно новим явищем. Компетентнісний підхід як предмет наукового дослідження у системі вищої освіти охарактеризували Н. Бібік, О. Глузман, О. Локшина, О. Овчарук, О. Пометун, О. Савченко та ін. Компетентнісна модель освіти розробляється такими дослідниками, як А. Андреев, Е. Зеєр, І. Зимня, Дж. Ра-

вен, В. Серіков, О. Соколова, А. Хуторський та ін. Науковці по-різному тлумачать сутність компетентнісного підходу. Н. Бібік (2004) наголошує на необхідності переходу в навчанні з процесу на результат у діяльнісному вимірі, забезпечення спроможності випускника відповідати новим запитам ринку праці, мати відповідний потенціал для практичного розв'язання життєвих проблем. На думку О. Глузмана (2009), компетентнісний підхід полягає у зміщенні акценту з накопичування нормативно визначених знань, умінь і навичок до формування й розвитку в учнів здатності практично діяти, застосовувати індивідуальні техніки та досвід успішних дій у ситуаціях професійної діяльності та соціальної практики. За О. Савченко (2010), загальною ідеєю компетентнісного підходу є компетентнісно-орієнтована освіта, спрямована на комплексне засвоєння знань і способів практичної діяльності, завдяки яким людина успішно реалізує себе в різних галузях життєдіяльності. А. Хуторський (2003) вводить поняття освітньої компетенції, під якою розуміє сукупність смислових орієнтацій, знань, умінь і досвіду діяльності по відношенню до об'єктів реальної дійсності. Н. Кузьміна (1990) в контексті педагогічної діяльності розглядає методичну компетентність як один з основних елементів професійної компетентності педагога, яка включає в себе компетентність у галузі способів формування знань, умінь і навичок в учнів. Компетентний педагог добре володіє методикою викладання, чітко визначає своє ставлення до різних методичних систем, володіє індивідуальним стилем діяльності в методиці (Адольф, 2005).

Мета статті: визначити специфіку та зміст методичної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти як складової професійної компетентності.

Основний зміст статті. На початку ХХІ ст. у вітчизняній освіті закріплюється компетентнісний підхід. Наприкінці минулого століття ЮНЕСКО окреслило коло компетенцій, які повинні розглядатися як бажаний результат освіти третього тисячоліття. У доповіді «Освіта: прихований скарб» Жак Делор сформулював «чотири стовпи», на яких має ґрунтуватися освіта в ХХІ столітті: навчитися пізнавати, навчитися працювати, навчитися жити разом, навчитися жити, визначивши тим самим основні глобальні компетентності.

В умовах реалізації компетентнісного підходу на перший план висувається проблема підвищення професійної компетентності педагога закладу освіти. В рамках вимог до кадрових умов визначаються основні кваліфікаційні характеристики педагогічних працівників. Кваліфікація вихователя закладу дошкільної освіти повинна відображати: загальнокультурну; загальнопрофесійну; професійну компетенцію.

Оскільки педагогічна професія є одночасно перетворювальною і керуючою, поняття професійної компетентності педагога виражає єдність

його теоретичної і практичної готовності до здійснення педагогічної діяльності і характеризує його професіоналізм. У зв'язку з цим професійна компетентність визначається рівнем прояву професійної готовності до реалізації професійної діяльності (Edwards & Nicoll, 2006). У психолого-педагогічній літературі виділяється кілька підходів до визначення феномена професійної компетентності, таких як: функціонально-діяльнісний, аксіологічний, універсальний, особистісно-діяльнісний.

У межах функціонально-діялісного підходу компетентність описується як єдність теоретичної і практичної готовності до здійснення педагогічної діяльності, до виконання професійних функцій, при якій основні параметри задаються функціональною структурою педагогічної діяльності.

Аксіологічний підхід дає змогу розглядати професійну компетентність як освітню цінність, що передбачає введення людини в загальнокультурний світ цінностей, у просторі якого вона реалізує себе як фахівець і професіонал.

Згідно з універсальним підходом, професійна компетентність пов'язується, з одного боку, з базовою кваліфікацією фахівця, з іншого – допомагає людині зорієнтуватися у широкому колі питань, не обмежених спеціалізацією. Це забезпечує соціальну і професійну мобільність особистості, відкритість до змін і творчого пошуку, здатність до самовираження, самотворення, самоосвіти.

У межах особистісно-діялісного підходу розглядається праця і особистість педагога як людини в професії через специфіку педагогічної діяльності, яка передбачає взаємодію з іншими людьми і вплив на них. Як зазначає К. Безукладников, «професійна компетентність – це психологічне новоутворення, що включає в себе поряд з когнітивним і поведінковим аспектами довготривалу готовність до професійної діяльності як інтегративну властивість особистості» (Безукладников, Крузе, & Осолкова, 2011).

Компетентнісна модель здійснює спробу внести особистісний сенс в освітній процес і протистоїть «психологічному» підходу. «Особистісні знання являють собою не тільки використання засвоєного, прочитаного в якості деякої «цінності», але знання в сенсі участі в своєму житті» (Боришевський, Пилипенко, & Пенькова, 2013). Компетентнісна модель освіти «... означає поступову переорієнтацію домінуючої освітньої парадигми з переважної трансляції та освоєння знань, умінь і навичок на створення умов для оволодіння комплексом компетенцій, що сприяють формуванню особистості, здібностей адаптуватися в умовах багатфакторного соціально-політичного, ринково-економічного, інформаційно та комунікаційно насиченого простору» (Бібік, Ващенко, Локшина, & Овчарук, 2004).

Компетентнісна модель освіти – це акцентування уваги освіти на результаті освіти. Результатом розглядається не сума засвоєної інформації, а здатність людини діяти в проблемних ситуаціях. Можна виділити **принципи** даної моделі:

- 1) принцип підпорядкування знання вмінню і практичній потребі;
- 2) адаптація завдань освіти щодо підготовки до життя;
- 3) орієнтація на безперервність освіти та самоосвіти протягом усього життя.

У педагогічній літературі відсутня єдина точка зору на зміст понять «компетенція», «компетентність». Компетенція – особистісні і міжособистісні якості, здібності, навички і знання, які виражені в різних формах і ситуаціях роботи і соціального життя.

Сьогодні поняття «компетентність» розширено, до нього включені особистісні якості людини. Під компетентністю мається на увазі володіння людиною відповідною компетенцією, що включає особистісне ставлення до неї і предмету діяльності.

Компетентність, як зазначає О. Глузман (2009), охоплює не тільки когнітивну та операціонально-технологічну складові, а й мотиваційну, етичну, соціальну, поведінкову, містить результати навчання, систему ціннісних орієнтацій, тому компетентності формуються не тільки під час навчання, а й під впливом родини, друзів, роботи, політики, релігії тощо.

Дослідження проблем компетентнісного підходу в загальній освіті проведено А. Хуторським, який, визначивши поняття освітніх компетенцій, пропонує їх трирівневу ієрархію: 1) ключові компетенції – стосуються загального (метапредметного) змісту освіти; 2) загальнопредметні компетенції – належать до певного кола навчальних предметів і освітніх галузей; 3) предметні компетенції – часткові стосовно двох попередніх рівнів компетенції, мають конкретний опис і можливість формування у межах навчальних предметів. Автором подано перелік ключових освітніх компетенцій, визначених «на основі головної мети загальної освіти структурного уявлення соціального досвіду і досвіду особистості, а також основних видів діяльності дитини, що дозволяють їй опановувати соціальним досвідом, отримувати навички життя і практичної діяльності тимчасовому суспільстві» (Хуторський, 2003). З таких позицій ключових освітніх компетенцій стає вже сім: ціннісно-сміслова, загальнокультурна, навчально-пізнавальна, інформаційна, комунікативна, соціально-трудова та особистісного вдосконалення. Вони не суперечать ключовим компетенціям, виділеним радою Європи, і можуть реалізовуватися у практиці дошкільної освіти.

Успішність педагогічної діяльності багато в чому залежить від уміння і здатності кожного педагога мобілізувати власні зусилля на систематичну розумову роботу, раціонально будувати свою діяльність, ке-

рувати своїм емоційним і психологічним станом, використовувати свій потенціал, проявляти творчу активність. Наведемо **структуру ключових компетенцій в освіті**:

– *навчальні компетенції* – організація процесу вивчення і вибору власної траєкторії освіти, розв’язання навчальної та самоосвітньої проблеми, визначення і запровадження освітнього досвіду, прийняття на себе відповідальності за одержувану освіту;

– *дослідницькі компетенції* – отримання і обробка інформації, звернення до різних джерел і їх використання, організація експертних консультацій, підготовка та обговорення різних видів матеріалів у різноманітних аудиторіях, використання нормативних документів і їх систематизація у самостійно організованій діяльності;

– *соціально-особистісні компетенції* – критичний огляд того чи того аспекту розвитку суспільства, визначення зв’язку між сучасними та минулими подіями, усвідомлення важливості політичного й економічного контекстів освітніх і професійних ситуацій, оцінювання соціальних подій, пов’язаних зі здоров’ям, споживанням та навколишнім середовищем, розуміння творів мистецтва і літератури;

– *комунікативні компетенції* – вислуховування і взяття до уваги поглядів інших людей; розуміння і вміння говорити, читати і писати на декількох мовах; виступати на публіці, дискутувати.

Необхідною складовою професіоналізму людини є професійна компетентність. Сучасні підходи і трактування професійної компетентності досить різні. У зарубіжній літературі сьогодні переважають визначення професійної компетентності як «поглибленого знання», «стану адекватного виконання завдання», «здібності до актуального виконання діяльності». Для придбання професіоналізму потрібні відповідні здібності, бажання і характер, готовність постійно вчитися і вдосконалювати свою майстерність (Sharmahd, Peeters, & Bushati, 2018).

Під **професійною компетентністю** розуміється сукупність професійних і особистісних якостей, необхідних для успішної педагогічної діяльності. Найчастіше поняття професійної компетентності вживається інтуїтивно для вираження високого рівня кваліфікації та професіоналізму. У педагогіці цю категорію розглядають або як похідний компонент від «загальнокультурної компетентності» (М. Розов, О. Бондаревська), або як «рівень освіченості фахівця» (Б. Гершунський, А. Щекатунова).

Розвиток професійної компетентності – це розвиток творчої індивідуальності, сприйнятливості до педагогічних інновацій, здібностей адаптуватися до зміни педагогічного середовища.

Професійна компетентність педагога – це здатність розв’язувати професійні проблеми, завдання в умовах професійної діяльності; сума

знань і вмінь, яка визначає результативність і ефективність праці, комбінація особистісних і професійних якостей. Визначається мотивованим прагненням до безперервної освіти і самовдосконалення, творчим і відповідальним ставленням до справи. Бути компетентним означає вміти мобілізувати у певній ситуації отримані знання та досвід. Компетентність фахівця-педагога проявляється у знаннях, обізнаності, авторитеті в педагогічній галузі. Некомпетентність виявляється у невмінні передбачити варіанти розвитку процесу в практичній педагогічній діяльності.

Компетентного педагога характеризують знання у своїй предметній галузі; особистісно-гуманістична орієнтація; володіння сучасними педагогічними технологіями; здатність до інтеграції з досвідом; креативність у професійній сфері; наявність рефлексивної культури.

Професійно компетентний педагог на високому рівні здійснює педагогічну діяльність, педагогічне спілкування, досягає стабільно високих результатів у розвитку та вихованні.

Відповідно до визначення поняття «професійна компетентність», оцінювання рівня професійної компетентності педагогічних працівників пропонується здійснювати з використанням трьох критеріїв: володіння сучасними педагогічними технологіями та їх застосування у професійній діяльності; готовність розв'язувати професійні предметні завдання; здатність контролювати свою діяльність відповідно до прийнятих правил і норм.

Таким чином, під професійною компетентністю розуміється комплексний ресурс особистості, який залежить від необхідного для цього набору професійних компетенцій. Різними авторами розроблені різні моделі і варіанти компонентного складу професійної компетентності педагога.

Так, у межах професійної компетентності Н. Кузьміна (1990) виділяє п'ять її елементів: спеціальну компетентність у галузі дисципліни; методичну компетентність у галузі способів формування знань, навичок, умінь; психолого-педагогічну компетентність у сфері навчання; диференційно-психологічну компетентність у галузі мотивів, здібностей, спрямованості; аутопсихологічну компетентність.

В. Адольф до змісту професійної компетентності включає особистісне ставлення до своєї майбутньої професійної діяльності. Професійна компетентність педагога – це володіння необхідною сумою знань, навичок, умінь, що визначають сформованість педагогічної діяльності та педагогічного спілкування. Зі свого боку, професійна компетентність визначається як цілісна багаторівнева і багатофункціональна система взаємопов'язаних компетентностей, частиною якої виступає методична компетентність. До структури професійної компетентності педагога науковець включає такі компоненти: теоретико-методологічний, культуро-

логічний, предметний, психолого-педагогічний, технологічний. Професійна компетентність визначається, головним чином, рівнем власної професійного освіти, досвідом та індивідуальними здібностями людини, її мотивованим прагненням до безперервної самоосвіти та самовдосконалення, творчим і відповідальним ставленням до справи (Адольф, 2005). У трактуванні В. Сластьоніна, визначення професійної компетентності виступає єдністю теоретичної і практичної готовності до здійснення педагогічної діяльності, при цьому якість розв'язання педагогічних завдань визначається рівнем професійної компетенції педагога, його майстерності (Сластенин, Исаев, & Шиянов, 2002). У науковій літературі використовуються обидва терміни: педагогічна компетентність (Л. Мітіна) і професійна компетентність (В. Сластьонін), іноді ці терміни об'єднуються: професійно-педагогічна компетентність (Г. Сухобська). Багато сучасних дослідників виділяють у структурі професійної педагогічної компетентності методичну.

Методичну компетентність дослідники розглядають як здатність розпізнавати і розв'язувати методичні завдання, проблеми, що виникають у ході педагогічної діяльності. Т. Гущина (2001) визначає методичну компетентність як сукупність методичних знань, операційно-методичних і психолого-педагогічних умінь, що формуються у процесі професійної підготовки педагога, а також технологічної готовності професійно використовувати в навчальному процесі сучасні інформаційні та комунікаційні навчальні технології, методики і прийоми, адаптуючи їх до різних педагогічних ситуацій. Методична компетентність формується у процесі професійної підготовки педагога і, як результат, формує його ціннісні орієнтири, а також готовність до творчої самореалізації в педагогічній діяльності. Методична компетентність передбачає здатність до методичної рефлексії, вміння критично оцінювати і переосмислювати якості власної навчальної діяльності, аналізувати прийоми і вправи, що використовуються, з точки зору їх ефективності

Поряд із методичною компетентністю дослідники називають методичну культуру (Березюк & Власенко, 2013). Методична культура включає в себе знання результативних методик навчання і виховання, структури і змісту методичної діяльності, володіння методичною термінологією. Виходячи з уявлень про методичну компетентність та визначення методичної культури, вбачається можливим розглядати методичну культуру як невід'ємну частину методичної компетентності.

Таким чином, професійна компетентність педагога включає в себе предметну (спеціальну), психолого-педагогічну, диференційовано-педагогічну, методичну, рефлексивну **складові**.

Предметна (спеціальна) компетентність об'єднує: знання у галузі дисципліни; орієнтацію в сучасних дослідженнях; володіння мето-

диками викладання дисципліни (вміння орієнтуватися у розмаїтті різних методів і прийомів навчання); використання сучасних педагогічних технологій навчання.

Психолого-педагогічну компетентність розглядаємо як володіння базовими психолого-педагогічними знаннями і вміннями, які зумовлюють успішність розв'язання широкого кола виховних та освітніх завдань; уміння виявляти індивідуальні здібності дітей і будувати освітній процес з їх урахуванням; уміння виявляти прогалини в знаннях і вміннях дітей, реалізувати індивідуальні способи роботи з ліквідації прогалин; уміння встановлювати педагогічно доцільні взаємини з дітьми, колегами, батьками; вміння створювати сприятливий мікроклімат у педагогічному колективі.

Диференційно-психологічна компетентність означає вміння виявляти особистісні особливості, установки і спрямованість дітей, визначати і враховувати емоційний стан людей, уміння грамотно будувати відносини з керівниками, колегами, дітьми, батьками.

Методична компетентність – це вміння планувати, відбирати, синтезувати і конструювати навчальний матеріал; уміння організовувати різні форми занять; уміння реалізовувати діяльнісний підхід до навчання і вміння організувати навчальну роботу; вміння застосовувати інноваційні технології навчання; кваліфіковане застосування здоров'язбережувальних технологій навчання; вміння використовувати прийоми педагогічної техніки при формуванні ключових компетенцій; уміння організовувати самостійну роботу на заняттях.

Під *рефлексією педагогічної діяльності або аутопсихологічною компетентністю* розуміємо вміння усвідомлювати рівень власної діяльності, своїх здібностей, знання про способи професійного вдосконалення, вміння бачити причини недоліків у своїй роботі, бажання самовдосконалюватися.

Професійна компетентність педагога формується у закладі вищої освіти, однак її розвиток може здійснюватися тільки в процесі педагогічної діяльності. Педагогічна практика стимулює формування професійної компетентності. Більшість дослідників відзначають, що серед професійних труднощів, які доводиться долати на практиці, найбільш типовими є труднощі методичного характеру.

Загалом, методична підготовка вихователя закладу дошкільної освіти – це процес і результат оволодіння системою методичних знань, навичок і умінь і готовність до їх реалізації у професійній діяльності.

Таким чином, методичну компетентність визначають як сформовану на базовому рівні (підготовка бакалавра педагогічної освіти) здатність і готовність до проектування і здійснення навчального процесу, а також до рефлексії власної викладацької діяльності.

Зміст методичної компетентності визначається структурою провідної діяльності педагога, що дає підставу говорити про неї як про функціональний компонент і мету підготовки бакалавра педагогічної освіти.

Основними *формами методичної роботи*, спрямованими на розвиток компетентності вихователів закладів дошкільної освіти, виступають:

- постійний навчальний семінар з питань запровадження державного стандарту дошкільної освіти;
- семінари-практикуми;
- організація індивідуальних і групових консультацій педагогів із метою надання адресної ефективної методичної допомоги вихователям з питань організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти;
- організація діяльності творчої групи з планування педагогами освітньої роботи з дітьми;
- майстер-класи з метою підвищення професійної компетентності педагогів, які мають невеликий стаж роботи, обміну передовим педагогічним досвідом;
- відкритий показ освітньої діяльності педагогами закладу дошкільної освіти, що мають невеликий стаж роботи;
- самоосвіта педагогів (розширення і поглиблення знань, удосконалення наявних і придбання нових навичок і умінь);
- проходження різних курсів підвищення кваліфікації для всіх категорій педагогічних працівників;
- проведення відкритих заходів з обміну досвідом педагогічної діяльності з педагогами закладів дошкільної освіти на різних рівнях районних методичних об'єднань (міських, районних, регіональних).

При цьому велике значення має бажання педагога – вихователя закладу дошкільної освіти пізнавати і самореалізовуватися.

Висновки. Таким чином, вищевикладене дає підставу зробити висновки, що в структурі професійно-педагогічної компетентності майбутнього вихователя провідна роль належить методичній компетентності, оскільки її сформованість допомагає розв'язувати професійні завдання у процесі реалізації цілей освіти, виховання і розвитку дітей.

Методична компетентність розглядається як компонент професійної компетентності майбутніх вихователів, тобто поняття «професійна компетентність» і «методична компетентність» співвідносяться як загальне і часткове відповідно. Методична компетентність забезпечує результативність процесу навчання, оскільки дає змогу з наукової точки зору реалізовувати принципи, зміст, форми професійної підготовки. Методична компетентність передбачає здатність до методичної рефлексії, вміння критично оцінювати і переосмислювати якості власної навчальної діяльності, аналізувати використовувані прийоми і вправи з точки зору їх доцільності й ефективності.

Перспективу подальших розвідок цього питання вбачаємо у визначенні характеристик та компонентного складу методичної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти у системі неперервної освіти.

Література

Адольф, В.А. (2005). *Обновление процесса подготовки педагогов на основе моделирования профессиональной деятельности*. Красноярск, 212 с.

Алексеевко-Лемовська, Л.В. (2017). Вектори наукових досліджень у галузі дошкільної освіти. *Людинознавчі студії: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Педагогіка», 4/36*, 4–14. doi: [10.24919/2313-2094.4/36.98220](https://doi.org/10.24919/2313-2094.4/36.98220).

Безукладников, К.Э., Крузе, Б.А., & Осколкова, В.Р. (2011). *Технология развития готовности будущего учителя к педагогической самореализации*. Пермь: Перм. гос. пед. ун-т, 133 с.

Березюк, О.С., & Власенко, О.М. (2013). *Формування загальнокультурної компетенції майбутніх фахівців: збірник наукових праць*. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 122 с.

Бібік, Н.М., Ващенко, Л.С., & Локшина, О.І. (2004). *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики*. О.В. Овчарук (Ред.). Київ: К.І.С., 112 с.

Боришевський, М.Й., Пилипенко, Л.І., & Пенькова, О.І. (2013). *Виховання духовності особистості: навч.-метод. посібник*. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 104 с.

Глузман, О.В. (2009). Базові компетентності: сутність та значення в життєвому успіху особистості. *Педагогіка і психологія*, 2, 51–60.

Гущина, Т.Н. (2001). *Формирование методической компетентности педагогических работников дополнительного образования детей в процессе повышения квалификации*. (Дис. канд. пед. наук). Ярославль, 252 с.

Кузьмина, Н.В. (1990). *Профессионализм личности преподавателя и мастера производственного обучения*. Москва: Высшая школа, 117 с.

Хуторской, А.В. (2003). Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования. *Народное образование*, 2, 58–64.

Савченко, О.П. (2010). Компетентнісний підхід у сучасній вищій школі. *Педагогіка і наука: історія, теорія, практика, тенденції розвитку*, 3, 16–23.

Сластенин, В.А., Исаев, И.Ф., & Шиянов, Е.Н. (2002). *Педагогика*. Москва: Академия, 576 с.

Edwards, R., & Nicoll, K. (2006). Expertise, competence and reflection in the rhetoric of professional development. *British Educational Research Journal*, 32, 115–131. doi: [10.1080/01411920500402052](https://doi.org/10.1080/01411920500402052).

Sharmahd, N., Peeters, J., & Bushati, M. (2018). Towards continuous professional development: Experiencing group reflection to analyse practice. *European Journal of Education*, 53 (1), 58–65. doi: [10.1111/ejed.12261](https://doi.org/10.1111/ejed.12261).

References

Adolf, V.A. (2005). *Obnovlenie prottseсса podgotovki pedagogov na osnove modelirovaniia professionalnoi deiatelnosti* [Updating of process of teachers training on the basis of modeling of professional activity]. Krasnoïarsk [in Russian].

Aleksieienko-Lemovska, L.V. (2017). Vektory naukovykh doslidzhen u haluzi doshkilnoi osvity [Vectors of scientific research in the field of preschool education]. *Liudynoznavchi studii. Seriiia «Pedahohika» – Human Studies. Series of «Pedagogy»*, 4/36, 4–14. doi: [10.24919/2313-2094.4/36.98220](https://doi.org/10.24919/2313-2094.4/36.98220) [in Ukrainian].

Bezukladnikov, K.E., Kruze, B.A., & Oskolkova, V.R. (2011). *Tekhnologiia razvitiia gotovnosti budushchego uchitelia k pedagogicheskoi samorealizatscii* [Technology of development of the readiness future teacher's for pedagogical self-realization]. Perm: Perm. gos. ped. un-t [in Russian].

Bereziuk, O.S., & Vlasenko, O.M. (2013). *Formuvannia zahal'nokulturnoi kompetentsii maibutnikh fakhivtsiv* [Formation of generalcultural competence of future specialists]. Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU im. I. Franka [in Ukrainian].

Bibik, N.M., Vashchenko, L.S., & Lokshyna, O.I. (2004). *Kompetentnisnyi pidkhid u suchasni osviti: svitovi dosvid ta ukraïnski perspektyvy: Biblioteka z osvitoi polityky* [Competence approach in modern education: international experience and Ukrainian prospects: library of educational policy]. O.V. Ovcharuk (Ed.). Kyiv: K.I.S. [in Ukrainian].

Boryshevskyi, M.Y., Pylypenko, L.I., & Penkova, O.I. (2013). *Vykhovannia dukhovnosti osobystosti* [Education of personality spirituality]. Kirovohrad: Imeks-LTD [in Ukrainian].

Hluzman, O.V. (2009). Bazovi kompetentnosti: sutnist ta znachennia v zhyttievomu uspiokhu osobystosti [Core competence: the nature and value of individual success in life]. *Pedahohika i psykholohiia – Pedagogy and Psychologie*, 2, 51–60 [in Ukrainian].

Gushchina, T.N. (2001). *Formirovanie metodicheskoi kompetentnosti pedagogicheskikh rabotnikov dopolnitelnogo obrazovaniia detei v protsesse povysheniia kvalifikatscii* [Formation of methodical competence of teachers of the institute of additional education of children in the process of professional development]. (Candidate's thesis). Iaroslavl [in Russian].

Kuzmina, N.V. (1990). *Professionalizm lichnosti prepodavatel'ia i mastera proizvodstvennogo obucheniiia* [The professionalism of the teacher's personality and the master of industrial training]. Moscow: Vysshiaia shkola [in Russian].

Khutorskoi, A.V. (2003). Kliuchevye kompetentsii kak komponent lichnostno-orientirovannoi paradigmy obrazovaniia [Key competences as a component of personality-oriented educational paradigm]. *Narodnoe obrazovanie – National Education*, 2, 58–64 [in Russian].

Savchenko, O.P. (2010). Kompetentnisnyi pidkhid u suchasni vyshchii shkoli [Competency approach in modern universities]. *Pedahohika i nauka: istoriia, teoriia, praktyka, tendentsii rozvytku – Pedagogy and science: history, theory, practice, tendention of development*, 3, 16–23 [in Ukrainian].

Slastenin, V.A., Isaev, I.F., & Shiianov, E.N. (2002). *Pedagogika* [Pedagogy]. Moscow: Akademiia [in Russian].

Edwards, R., & Nicoll, K. (2006). Expertise, competence and reflection in the rhetoric of professional development. *British Educational Research Journal*, 32, 115–131. doi: [10.1080/01411920500402052](https://doi.org/10.1080/01411920500402052) [in English].

Sharmahd, N., Peeters, J., & Bushati, M. (2018). Towards continuous professional development: Experiencing group reflection to analyse practice. *European Journal of Education*, 53 (1), 58–65. doi: [10.1111/ejed.12261](https://doi.org/10.1111/ejed.12261) [in English].

ALEKSIEIENKO-LEMOVSKA Lyudmyla – Candidate of Pedagogic Sciences, Associate Professor, Professor of the Pedagogy and Psychology of Preschool Education and Children's Art Department, Faculty of Pedagogics and Psychology, National Pedagogical Dragomanov University, Pyrohov str., 9, Kyiv, 01601, Ukraine (al-lem17@ukr.net)

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-5391-0719>

ResearcherID: <http://www.researcherid.com/rid/L-3162-2018>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2313-2094.7/39.140926>

To cite this article: Aleksieienko-Lemovska, L. (2018). Metodychna kompetentnist vykhovateliv zakladiv doshkilnoi osvity yak skladova profesiinoi kompetentnosti [Methodological competence of educators at pre-school educational institution as a component of professional competence]. *Liudynoznavchi studii. Seriya «Pedahohika» – Human Studies. Series of «Pedagogy»*, 7/39, 13–26. doi: 10.24919/2313-2094.7/39.140926 [in Ukrainian].

Article history

Received: 3 May 2018

Accepted: 10 July 2018

Received in revised form: 7 June 2018

Available online: 12 September 2018

METHODOLOGICAL COMPETENCE OF EDUCATORS AT PRE-SCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTION AS A COMPONENT OF PROFESSIONAL COMPETENCE

Abstract. The profession of the pedagogue means transforming and managing simultaneously. In order to manage the process of individual development, it is necessary to be competent. The notion of professional competence of a pedagogue expresses unity of his/her theoretical and practical readiness to the integral structure of a personality and describes his/her professionalism.

Content of professional competence of a pedagogue of one or another major is determined by qualification characteristics. It constitutes a normative model of a pedagogue's competence, reflecting theoretically substantiated professional knowledge, abilities and skills. A qualification characteristic is, in fact, a compilation of generic requirements to a pedagogue at the level of his/her theoretical and practical experience. By conditional separation of professional competence from other personal transformations we mean that acquisition of knowledge is not a goal in itself but a very important condition for production of «knowledge in action», i.e. abilities and skills as a main crite-

tion of a professional readiness. Understanding the essence of pedagogical abilities makes it possible to comprehend their internal structure, i.e. an interdependent connection between actions (components of abilities) as relatively individual personal abilities.

Professional competence of a pedagogue is a complex and faceted process based on not only general pedagogical principles, but on modern requirements to the training of a young specialist.

In modern researches, terms «methodological competency» and «methodological competence» are often used as synonymous.

Methodological competence of teachers in preschool educational institutions is an integral multilevel professional meaningful characterization of the teacher's personality and activities, which is based on effective professional experience; it displays the system level of functioning for methodological, teaching and research knowledge, skills, experience, motivation, abilities and readiness to the creative fulfillment in scientific, methodological and pedagogical activity in general, provides the best combination of professional practices in teaching activity.

The structure of the competence of the specialist involves experience (knowledge, skills), orientation (needs, values, motives and ideals) and quality (ability to synergetic manifestations, adaptation, scaling and interpretation, self-development, integration, transfer of knowledge from one branch to another).

The structure of methodical competence as the result of the training of future educators of pre-school institutions is due to its components being the key, basic, special and partly professional competencies, each of which has a cognitive, activity and personal aspect.

As a result, professional competence of a pedagogue can be presented as unity of his/her theoretical and practical readiness.

Keywords: professional competence, qualification characteristics, pedagogical activities, forms of methodological work.

Acknowledgments. Sincere thanks to the head of the Pedagogy and Psychology Department, Early Childhood Education and Children's Art Department of the National Pedagogical Dragomanov University, Prof. Tsvetkova Hanna.

Funding. The author received no financial support for the research, authorship, and/or publication of this article.